

KÖZLEKEDÉSBIZTONSÁG MIT? MIVEL? HOGYAN?

Közúti elsősegélynyújtás 1. rész

AKI TUDJA, MIT KELL TENNIE, ÉLETET MENTHET

A közelmúltban egy lehangoló információ jelet meg a magyar sajtóban. Szakemberek felmérései szerint az EU 25 országa közül Magyarország lakossága ismeri legkevésbé az elsősegély-ismereteket. Ezen belül ugyanez igaz a közúti elsősegélynyújtásra is. Miután nem tudhatjuk, mikor kerülünk olyan helyzetbe, amikor égető szükség van elsősegélynyújtó ismeretekre, cikksorozatban tesszük közzé a legfontosabb tudnivalókat.

Helyzetkép

Mentősöknek, kórházi orvosoknak sok szomorú történetük van olyan közúti sérültekről, akiket egy szakszerű elsősegélynyújtó beavatkozás megmenthetett volna, de elmaradt az ütőeres vérzés megállítása, a fulladás megelőzése, vagy a szemtanúk közül senki nem értett az újraélesztéshez. Sokszor előfordult már, hogy a szükséges ismeretek hiánya miatt egyesek a saját hozzátartozójuk életét nem tudták megmenteni a mentők kiérkezéséig.

Bár Magyarországon évtizedek óta szerepel az elsősegélynyújtás a kategóriás járművezetői képzésben, úgy tűnik, mégsem vagyunk eléggé tájékozottak és cselekvőkéspek, ha arra szükség van. A baj az, hogy kevesen jegyzik meg, amit a tanfolyamon tanultak, pedig már 1984-től megszűnt közúti elsősegélynyújtásból a tesztalapos vizsga. Azóta csak gyakorlati vizsga van. Aki ez időpont előtt vizsgázott, annak gyakorlati elsősegélynyújtó vizsgát kell tennie, ha manapság egy új kategóriából kell vizsgáznia. Az autósiskolák, illetve a Vöröskereszt által szervezett tanfolyamokon nem kötelező részt venni, csak a vizsga kötelező. Évente százezres nagyságrendben folyik a képzés, és mégis...

A jogszabályi háttér

Magyarország a kontinensen az elsők között volt az állampolgári segítségnyújtási kö-

telezettség előírásában. Már 1876-ban törvény szabta meg ezt a feladatot az ország népének, és ez a kötelezettség azóta is folyamatosan szerepel a magyar jogrendben. Az 1972. évi egészségügyi törvény kimondja; „...minden állampolgár köteles szükség esetén a tőle elvárható segítséget nyújtani sérült, balesetet szenvedett vagy olyan személy(ek)nek, aki életét vagy testi épségét közvetlenül veszélyeztető helyzetbe jutott.”

Ez a törvényi előírás annyit jelent mindnyájunk számára, hogy nem viselkedhetünk bármérszkodó kívülállóként egy sérült, ájult ember közelében, mert a segítségnyújtás elmulasztása bűncselekménynek számít. Vigyázat, a segítségnyújtási kötelezettségünk nemcsak magyar állampolgárral szemben áll fenn, hanem minden külföldi személlyel kapcsolatban is a Magyar Köztársaság területén.

Mindezekből következik, hogy minden embernek elemi érdeke megismerni a legszükségesebb elsősegélynyújtó tudnivalókat, és ha azt alkalmazni kell, tudja is használni az ismereteit. Persze csak a „tőle elvárható” szinten.

Tanfolyamok

Az elsősegélynyújtás szempontjainak, tennivalóinak megismertetése leghatékonyabban csoportos foglalkozásokon történhet. Ez a forma többet ér minden egyéb módszer-nél, például a könyvből tanulásnál.

A tanfolyamok vezetését régebben szinte kizárólag orvosok, illetve a mentésben jártasszakemberek végzeték, ma már azonban jelentősen megnövekedett a vizsgázók száma. Ezért a tanfolyamok vezetésére más személyeket is be kellett vonni. Ily módon vizsgát tett gépjár-

mű-szakoktatók is taníthatják az elsősegélynyújtást. Ki jól, ki gyengébben. Ezért ha akár a kategóriás képzésünkből adódóan, akár csak ismeretszerzés céljából elsősegély-tanfolyamot kívánunk végezni, ajánlatos megnézni, hol jelentkezzünk.

Azért ne becsüljük le a könyvből tanulást sem! Kaphatóak kitűnő, könnyen érthető elsősegélynyújtó szakkönyvek is, amelyeket akár ott lehet tartani a vezetőfülkében, és állásidőben olvashatjuk, tanulhatjuk. Nyilván nem akkor kell elkezdni lapozgatni, keresgélni, amikor egy közúti baleset vérző fejú sérültjei imbolyognak előttünk az úton.

Mi az elsősegély?

Az elsősegély az ember létezése óta ismert tevékenység. Pontos fogalmazva; „az elsősegély azonnali segítségnyújtás vagy beavatkozás, amelyet a sérült kap más személytől valamely sérülésére, vagy hirtelen egészségkárosodása miatt a mentők, orvos, esetleg más, hozzáértő személy megérkezése előtt.”

Célja az életfunkciók megtartása, illetve visszahozása, a további egészségkárosodás megakadályozása és a sérült lelki támogatása.

Az elsősegélynyújtó

Bárki kerülhet olyan helyzetbe, hogy az ő segítségére van szükség, és akár vannak ilyen irányú ismeretei, akár nincsenek, segíteni kell. Bár ez nem ilyen egyszerű. Egy katasztrófa helyzetben, például közúti balesetnél, általában a legbenső önünkben, az ösztönvilágból jönnek a cselekvés parancsai, ilyenkor általában háromféle parancs érkezhet.

1. Rohanj oda, segíts! Ne tagadjuk, vannak veszélyei.

2. Állsz dermedten, és nem tudsz segíteni. Az illető nem tehet róla, az ilyen személyeket nehezen lehet bevonni a mentésbe, le-targiájuk rossz hatással van a sérültekre.

3. Baj van, menekülj! Az ilyen személyek sem tehetnek arról, hogy így születtek. Később nem értik, miért menekültek el a helyszínről, és ha bebizonyosodik, hogy ott szükség lett volna rájuk, segítségnyújtás elmulasztása miatt bíró előtt kell felelniük.

Van azonban az elmenekülőknél egy másik fajta is, amelyik észnél van, de nem akar segíteni, talán ittas, esetleg fél, hogy nagyobb bajt csinál a segítségével. Ez utóbbi kishitűségnek semmi alapja nincs, mert gépjárművet vezetni képes személy bizonyosan tud valamit okosan intézkedni egy baleset helyszínén, és hasznossá tud válni.

Az ideális elsősegélynyújtó a kissé megemelkedő adrenalin szintje ellenére is megáll, körültekintően felméri a helyzetet, és empátia-szintjének, elsősegélynyújtó ismereteinek

megfelelően teszi a dolgát. Igaz ugyan, hogy ez bonyolult feladat, hiszen minden ember és minden baleseti helyszín különbözik a másiktól.

Tájékozódás a helyszínen

Közúti elsősegélynyújtásról beszélünk, tehát kétféle szituáció fordulhat elő:

1. vagy részesei, érintettei vagyunk egy balesetnek,
2. vagy odaérkezünk egy balesethez, és még nincs mentő, rendőr, tűzoltó a helyszínen.

Bármelyik helyzet fordul elő, az első feladat általában nem az elsősegélynyújtás, hanem a helyszín felmérése.

- Mi történt?
- Ki van veszélyben?
- Hány sérült van?
- A helyszín biztosítása önkéntes jelzőórral vagy dupla villogóval, illetve sötétben körbeforgatott lámpával.

A jelzőőr(ök) legalább 50-60 méterre legyen(ek) a baleset helyszínétől, és viseljen(ek) láthatósági mellényt. Legyen letéve elakadásjelző háromszög is. Aki az úton tartózkodik, mindenkin legyen láthatósági mellény, hogy az oda érkező autók vezetői időben észlelhessék a közúti eseményt. Ez főképpen sötétben, rossz látási viszonyok között fontos. Sajnos nem ritka eset, amikor a nagy sebességgel érkező autósok elütik a minden jelzés nélküli segítőt a sötétben. A közlekedéstudomány ezeket másodlagos balesetnek nevezi, amelyekből sok a halálos eset.

Az intézkedéseket az ésszerűség határain belüli gyorsasággal cselekedjük, és ha már túl vagyunk a tájékozódáson, hívjuk a katasztrófaelhárító szerveket. Ha a sérültet ki kell szabadítani valahonnan, akkor először a tűzoltókat, mert a mentőszolgáltatnak erre nincs felszerelése.

Fontos információ, hogy nincs és nem is lehet rá jogszabály, hogy egy közúti baleset esetén milyen sorrendben kell cselekedni. Ezt az ott intézkedő személy dönti el.

Bejelentés

A központi ügyeletek diszpécseri számos történetet őriznek értelmezhetetlen bejelentésekről. „Gyűjjenek, balhé van!” stb. Hogy ne kerüljünk bele a gyűjteményükbe, tekintünk át, mire van szükség!

- A bejelentő neve, telefonszáma.
- A baleset helyszínének lehető legpontosabb behatárolása.
- Mit történt?
- Hány és milyen fajtájú járművel?
- Hány sérült van?
- Milyen jellegű a sérülésük?
- Ki tud segíteni a helyszínen?
- Veszélyes anyagot szállító gépkocsin lévő sárga tábla számjelzései, a veszélyességi

bárcán lévő piktogram, és az, hogy a veszélyes áru megsérült-e (szivárog, ég, szóródik stb.).

Közöljük nyugodt, érthető hangon a szükséges információkat, miközben nagyon figyeljünk arra, amit a diszpécser mond vagy kérdez, és kerüljük a terjesztést.

A mentők, tűzoltók, rendőrség kérésére lehetőleg ne kapcsoljuk ki a telefonunkat, mert ez az elhárító szervek helyszínre vezetéséhez életbevágóan fontos lehet. A bejelentés alkalmával tanácsot is kérhetünk, mit tegyünk a sérülttel vagy a járműtűzzel.

Gátló tényező

Egy baleset helyszíne többnyire mindenkire sokkoló hatással van. Az elsősegélynyújtóra is. Nincs mese, meg kell birkózni azzal, amit látunk, és intézkedni kell. Viszont sokféle ember van, sokféle látásmóddal.

Van, akit különösebben nem ráz meg a helyszín, de jól tudjuk, nem kevesen akár el is ájulnak a vér látványától, vagy az ilyen helyen bizony előfordul súlyos sérülésektől, esetleg halott emberektől. Ők csak nehezítik a helyzetünket, belőlük sosem lesz elsősegélynyújtó, őket nem is szabad bevonni a mentésbe.

Akadályt jelent, ha a helyszínen pánikoló, szaladgáló, kiabáló emberek gátolják a szakszerű intézkedéseket. Őket nehéz lecsillapítani, bár egyesek megnyugszanak, ha feladatot kapnak, és látják, hogy hasznosak. Ez okból ha azt észleljük, hogy a helyszínen nincs nálunk képzetesebb, rátermettebb személy, nyugodtan vegyük át az irányítást.

Külön kell szólni a néha nem csekély létszámú bámészkodókról, akik nemcsak a mentők helyszínre jutását akadályozhatják, hanem a sérült ellátását is. Ez főképp akkor kellemetlen és felháborító, ha túl közel jönnek a sérülthöz, és még a levegőt is elveszik előle. Ilyen esetben meg kell kérni néhány cselekvőképesebb embert, hogy a sérülttől legalább 2-3 méterre, a sérültnek háttal biztosítsák a helyszínt, és ne engedjenek illetéktelen személyt ennél közelebb. Más, alkalmas személyeket kisebb feladatokkal bevonhatunk az elsősegélynyújtásba. Nem véletlen, hogy a gépkocsikban a KRESZ előírásai szerint mentődobozt is kell tartani. Vajon hányan ismerik annak a tartalmát? Ezt sem a baleset helyszínén kellene kitalálni. Ugyanez vonatkozik a tűzoltó készülékre is, amellyel súlyos, netán halálos égési sérüléseket is meg-

akadályozhatunk. Bár 3,5 tonna megengedett össztömeg alatti járműre nem kötelező, de éppen az itt leírtak miatt nagyon is ajánlatos a bekészítése a járműbe.

Az elsősegélynyújtás elméletében és gyakorlatában óhatatlanul összefonódik a lelkiismeret és a kötelesség. Míg a lelkiismeret elsősorban és döntően lelki, személyiségi kategóriát jelent, addig a kötelességnek jogi vonatkozása is van.

Mentési szabályok

Egy bizonyos Brautscher József, szombathelyi illetőségű orvosdoktor így foglalta össze 1904-ben a szerinte legfontosabb szabályokat, amelyeknek száz év után is van üzenetük a számunkra.

1. Ha bajt látsz, ne késlekedj, bűn, aki most vár.
2. Óvatosan bánj a sietéssel, mert ha ebben túlzol, akkor válsz lassúvá.
3. Lélekben is készül fel a csatára.
4. Ha a vészt látod, ne szaladj fej nélkül.
5. Mindig figyelj arra, ki a parancsosztó.
6. Legfontosabb a mentő épsége, aztán a mentetté, csak legvégül az anyagi érték.
7. Könnyelműség, vakmerőség nem mindig segít a mentendőn, de gyakran árt.
8. Bajtársadat figyelmeztetni a veszélyre parancs, neki segíteni a bajban kötelesség.

Mire vagyunk képesek?

Az elsősegélynyújtó – bizonyos ismeretek elsajátítása után – el tudja végezni a következő életmentő beavatkozásokat:

- a légzés és a szív működés újraindítása (újraélesztés),
- eszméletlen beteg oldalra fordítása,
- a légutak elzáródásának megszüntetése,
- vérzések csillapítása,
- tört testrész rögzítése,
- szakszerű fektetési módok alkalmazása,
- mérgezett vagy égési sérült ellátása,
- veszélyhelyzetben lévők kimentése.

Ezeket az ismereteket következő számunkban vesszük sorra.